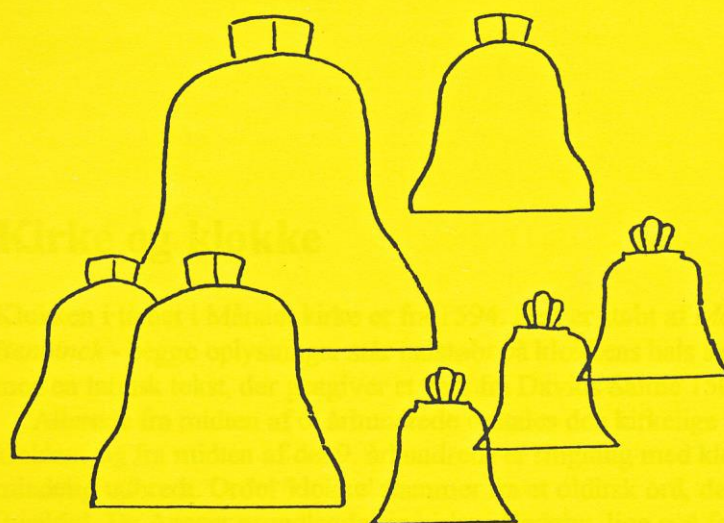

MÅRSLET... HER HVOR VI BOR

Historien om DE 7 KLOKKER i Mårslet kirke

Mårslet Lokalhistoriske Forening

Tekst: Hans Møller

Historien om de 7 klokker i Mårslet kirke

Udgivet november 2001

Kirke og klokke

Klokken i tårnet i Mårslet kirke er fra 1594. Den er støbt af Mathias Benninck – begge oplysninger står indstøbt på klokkens hals sammen med en latinsk tekst, der gengiver et vers fra Davids Salme 150.

Allerede fra midten af 6. århundrede omtales den kirkelige brug af klokker, og fra midten af det 9. århundrede er ringning med klokker almindelig udbredt. Ordet klokke stammer fra et oldirsk ord, der betyder ”bjælde”. Da Ansgar grundlagde sin kirke i Hedeby, lige syd for vor nuværende grænse benyttede han også en kirkeklokke. Klokkeringning fra kirken er derfor i Danmark lige så gammel som kristendommen. Når man dertil – gennem historien og litteraturen – kender den betydning, som klokker har haft for den katolske kirke i middelalderen, må man gå ud fra, at Mårslet Kirkes klokke fra 1594 ikke har været den første og eneste klokke i kirken. Det er heller ikke tilfældet. Som det snart skal ses, er der kendskab til ikke mindre end 7 klokker, der alle tilhører eller har tilhørt Mårslet Kirke.

I det følgende skal der først ses nærmere på et par perioder i 1500- og 1600-tallets historie, derefter lidt på de middelalderlige klokker i den katolske kirke samt på klokkeringningens betydning – for så til sidst at vende tilbage til Mårslet og Mathias Bennincks klokke fra 1594.

Klokkeskatten i 1528

I 1523 var Fr. I (1523-33) blevet konge af Danmark, efter at brorsønnen Chr. II var fordrevet fra Danmarks trone. Chr. II opholdt sig nu i Tyskland, hvor han arbejdede ihærdigt på at samle økonomiske midler og militær til et felttog, der skulle bringe ham tilbage på Danmarks trone.

Fr. I forsøgte af afværge faren ved stadig oprustning, og vigtigt i den forbindelse var det for ham at sikre sig metal til støbning af kanoner. I november 1526 mødtes konge og rigsråd på Herredagen i Odense. Her bad kongen om rigsrådets samtykke til en

indsamling og omsmelting af landets kirkelokker. Henvendelsen var især rettet til bisperne, der alle var medlemmer af rigsrådet, men da bispernes magt – her kun ti år før reformationen – var ringe, kunne de kun svare kongen, at han måtte få så mange klokker, som kirkerne kunne undvære. Bisperne var dog klare over, at klokkeindsamlingen ville blive upopulær rundt om i sognene, så de betingede sig, at kongen i forvejen i et åbent brev skulle give befolkningen besked om den forestående klokkeindsamling. Og når klokkerne skulle hentes, forlangte bisperne, at kongelige embedsmænd skulle følge bispernes folk rundt til kirkerne.

Men tilladelsen var givet, og Fr. I kunne derfor give sine lensmænd ordre til, at alle købstæder, kirker og klostre over hele landet skulle sende ”de meste klokker, de kan aflade” til København. Indsamlingsprincippet var, at hvis kirken kun havde en klokke, så måtte den beholdes. Hvis kirken havde to klokker, skulle den største afleveres, og havde kirken tre klokker, skulle den største og den mindste tages.

Lensmændene skulle føre nøje regnskab med, hvor mange klokker, der blev taget fra hver kirke, og hvor meget hver enkelt klokke vejede. Disse gamle fortegnelser over afleverede kirkeklokker i 1528-29 findes i dag på Rigsarkivet i København.

Af landets 1757 kirker måtte 916 aflevere klokker til indsamlingen – 9,6% måtte af med to klokker, mens 90,4% kunne nøjes med at aflevere én klokke. 1180 klokker blev det til. De havde tilsammen en vægt på ca 375 tons – en enorm metalmængde til mange års forbrug. Først igen i 1560 blev det atter nødvendigt at indføre kobber til Danmark.

I fortegnelsen over indsamlede kirkeklokker findes også listen over indkomne klokker fra Ning Herred. Fra 12 kirker i herredet blev der indsamlet 16 klokker. 4 af kirkerne havde 3 klokker og måtte derfor aflevere 2. De 16 klokker fra Ning Herred vejede 5186 kg, hvilket svarer til en gennemsnitsvægt af 325 kg pr. klokke – eller i snit 433 kg fra hver af de 12 kirker. Listen over Ning Herred ser således ud:

Wiby, 264 kg med al jernfang

Orensløff (Ormslev), 2 klokker, 208 kg med al jernfang

Den anden bruden og sammen med andre stykker af

En anden bruden fra Kolthe sogn vejede 688 kg

Kolthe, bruden

Holme, 2 klokker med al jernfang 264 kg, 172 kg

Trandtberge, 416 kg med al jernfang

Tiswedt, 2 klokker med al jernfang undtagen en knebel, 186 kg, 492 kg

Mordslet, 2 klokker med al jernfang 624 kg, 80 kg

Beder, 464 kg

Malling, 416 kg med al jernfang

Astrup, 260 kg

Tulstrup, 152 kg

Aystrup, 512 kg med al jernfang

Ikke alene klokkerne, men også klokkeophænget (jernfanget) havde kongens interesse og skulle derfor medtages.

Mens de indsamlede sjællandske klokker vejede 480 kg i gennemsnit, nåede klokkerne fra Jylland kun op på en gennemsnitsvægt på 260 kg. Mårslet kirkes to klokker vejede tilsammen 704 kg, og med en gennemsnitsvægt på 352 kg lå Mårslet en del over det jyske gennemsnit.

Med 704 kg var Mårslet endvidere den af herredets kirker, der måtte af med mest klokkealm.

Interessant for Mårslets vedkommende er også, at kapellet i Langballe, der endnu eksisterede i 1528, ikke er med på listen – her har der altså højest været én klokke.

Fr. Is klokkeskat i 1528 var det første større overgreb på kirkens ejendom. Som det vil fremgå af det følgende, skulle der senere komme endnu et indgreb med konfiskeringer af kirkeklokker.

Klokkeskatten i 1601

I 1588 var Chr. IV (1588 – 1648) blevet konge. De første år, mens han var mindreårig, regerede rigsrådet for ham, men i 1596 blev han kronet og kunne nu begynde sin evige jagt for at skaffe penge.

Under påskud af uroligheder i Slesvig fik han i juli 1601, da han opholdt sig på Kronborg slot sammen med nogle af rigsråderne, disses samtykke til en indsamling af klokkemalm. Dette blev meddelt de fraværende rigsråder, og denne gang var der ingen bisper, der skulle spørges og give tilladelse, for siden reformationen i 1536 havde kirkerne været ejet af kronen.

I oktober 1601 sendte kongen sine lensmænd et brev om, at ”han med rigets råd har overvejet og med dets bevilling bestemt, at der fra hver landsbykirke, som Vi på kronens eller Kapitlets vegne har jus patronatus (kaldsret) og rettighed til”, skal indsendes til København så mange klokker, som ”der er at bekomme”. Dog skal den største klokke hvert sted forblive på sin plads.

Listerne over denne klokkeindsamling er ufuldstændig, men der skønnes at være indkommet mindst 340 store og 76 små klokker med tilsammen en vægt på ca 93 tons. Ved indsamlingen af klokkeskatten i 1528 var landet endnu katolsk. Derfor var de små messeklodder, der sædvanligvis var ophængt i koret, holdt udenfor indsamlingen. Men i 1601 var der ikke mere brug for messeklodder i kirken, og selv om de vejede helt ned til 3 kg, blev de medtaget. I såvel listerne fra 1528-29 som listerne fra 1601 findes vægten angivet i skippund, lispund og skålpund. Omregning til kilo er foretaget ved 1 skippund = 160 kg, 1 lispund = 8 kg og 1 skålpund = 0,5 kg.

I Ning Herred måtte denne gang kun 3 kirker af med deres klokker. Det blev til 664 kg klokkemalm – 221 kg i snit fra hver kirke. Der blev fra de 3 kirker afleveret 6 klokker, og det giver en gennemsnitsvægt på 111 kg pr. klokke. Listen for Ning Herred ser i 1601 således ud:

Wibye, 184 kg

Wormslev, 160 kg

Morszlett, 300 kg – desuden 3 små klokker 20 kg

Vi får her at vide, at Mårslet-klokken, der blev skånet i 1528, vejede 300 kg – og endvidere, at kirken havde 3 messeklodder. Ligesom ved den første klokkeskat i 1528 er Mårslet kirke den af herredets kirker, der må aflevere mest malm, men en trøst for Mårslet – borgerne må det have været, at kongen denne gang lod den største klokke – den kun 7 år gamle kirkeklokke fra 1594 – blive hængende.

Vi får i det foregående også indirekte at vide, at kongen i 1601 havde kaldsretten til Mårslet kirke. Kongemagten i 1500-tallet var ikke hæmmet af en grundlov med

bestemmelser om ejendomsrettens ukrænkelighed, så på rigsdagen i 1536 – samtidig med at det blev fastslået, at Luthers lære for fremtiden skulle være den eneste og rette tro i Danmark – vedtog rigsdagen, at ”for Danmarks krone og konge (Chr. III 1536 – 59) kan blive des mere formuende, for at rigets menige indbyggere ikke mere skal så hårdt beskattes, skal alt bispegods herefter til evig tid være og forblive med alle deres renter og tilliggender lagt under kronen til kongens opholdelse og til rigets almindelige bedste”.

Kaldsretten til vor kirke lå under kongen indtil 20/6 1655, da den ved skøde blev overdraget til herremanden på ”Skumstrup”, *Mogens Frijs*, der allerede i 1653 havde købt Mårslet kirke af kongen. Kirken var herremandsejet i 268 år indtil 1921, da kirken ved Vilhelmsborgs overgang fra båndlagt ejendom til fri ejendom blev selvejende.

Det bør nok nævnes, at Chr. IV fik overskud af kirkeklokker og derfor i 1617 lod udgå kongebrev om, at kirkeklokker kunne købes hos ham. Kontanter havde kongen altid brug for, og derfor holdt han udsalg af de indsamlede klokker. Derved er flere klokker i dag at finde i helt andre kirker end dem, de blev fjernet fra. Hvor hænger vor 300 kg klokke – eller nåede den at blive smeltet om?

De to kongelige klokkekongfikationer tyndede slemt ud i vore middelalderlige kirkeklokker. Retfærdigvis må det dog tilføjes, at også 1500- og 1600-tallets mange ulykkelige krige, samt den kendsgerning at mange gamle klokker er sprængt af ælde, har gjort sit til, at kun så få middelalderlige klokker er bevaret til i dag.

De middelalderlige klokker i Mårslet

Ved middelalderens slutning var Mårslet kirke, som det fremgår af det foregående, udstyret med 3 klokker – på henholdsvis 624 kg, 300 kg og 80 kg. Hertil kom de 3 små messeklodder på tilsammen 20 kg.

Fra 1528 – 1594 var der kun én klokke i kirken. I syvåret 1594 – 1601 havde kirken 2 klokker – og stadig de 3 messeklodder. Men fra 1601 og til i dag har der kun været én klokke – vor nuværende – i kirken.

Hvad Mårslet kirkes klokker har heddet, hvordan de har set ud, hvornår der blev ringet med dem, hvor de har været placeret, og hvorfor der har været så mange klokker på én gang, ved vi desværre intet om i dag. Men da vi ved en del om klokker og deres brug i det katolske Danmark, kan det måske give en forestilling om klokkerne og om klokkernes brug i vort eget sogn.

De katolske klokker

Hvad klokken betød for den katolske kirke er udtrykt præcist i den latinske indskrift på højtidsklokken fra 1511 (Vor største klokke med en diameter på 161 cm og en højde på 173 cm) i Roskilde Domkirkes nordre tårn.

”Jeg priser den sande Gud

Jeg kalder folket

Jeg samler præsteskabet

Jeg klager over de døde

Jeg dyrker helgenerne

Jeg pryder festdagene

Min røst er en skræk for alle onde ånder”

Klokken i Roskilde ”taler” i jeg-form – den er som en person. Og meget ofte havde klokken et navn – tit et kvindenavn, og navnet ”Maria” var meget brugt – et navn, den havde fået ved en dåb, og som ofte kunne læses i dens støbte indskrift. Inden klokken blev hejst op i tårnet, skulle den døbes og indvies til kirkelig brug. En biskop udførte dåben efter et udførligt ceremoniel, hvor han velsignede den, vaskede den syv gang udvendig og fire gange indvendig med vievand, og derefter indsmurte den lige så mange gange i en særlig indviet blanding af olivenolie og balsam.

I en tid med megen overtro blev klokken betragtet som et helligt væsen. Trolde og dværge flygtede bange, når dens stemme lød. Den forjog alt ondt fra sognet. Den store tiltro til klokkes kraft ses af en gamle forestilling om, at klokkerust skrabet af klokken ved midnatstide var et sikkert middel mod mange sygdomme.

I liv og død, i glæde og sorg stod klokken menigheden nær. Og klokkes magt var stor. Når band var lyst over en egn, måtte ingen klokke lyde.

Med reformationen forsvandt skikken med at døbe klokken (Luther forbød det), men dermed forsvandt klokkenavnene ikke. Det er nu ikke mere personnavne, men navne, der er givet efter klokkerens anvendelse. Der kendes mange klokkenavne. Her skal nævnes nogle i flæng, og der skal senere komme tilbage til enkelte af dem:

Primklokke	Fredsklokke
Tiklokke	Døds klokke
Tolvklokke	Lektieklokke
Fyraftenklokke	Mariaklokke
Kvarterklokke	Frueklokke
Stormklokke	Gildeklokke
Vagtklokke	Pinken
Vægterklokke	Kongens klokke
Højtidsklokke	Messeklokke
Søndagsklokke	Korklokke
Bønklokke	

Ved Århus Domkirke nævnes eksempelvis i 1809 en stormklokke, en tolvklokke, en kvarterklokke, en vægterklokke og 2 korklokker.

Klokkens udseende

Datidens klokkestøbere var i stand til at lave endog meget store klokker. En klokke på 1000 kg var en sjældenhed – de fandtes dog, og Mårslet kirkes klokker på 624kg og 800 kg har hørt til de store.

Klokkerne blev som regel støbt i kirken, i kirkeladen eller på kirkegården. Klokkestøberne var ofte omrejsende håndværkere. De rejste rundt i landet og udførte deres kunst, hvor der var behov for det.

Over en lerkerne med nøjagtig form som klokkens indre formedes klokken i voks. Vokslaget blev yderst forsynet med indskription og ornamentter – eventuelt også med klokkestøberens mærke. Over denne voksklokke blev der lagt en kappe af ler. Når det smeltede metal blev hældt ned i formen, fortrængte det vokslaget – og klokken var støbt. Denne beskrivelse af klokkestøbning er meget forenklet – i virkeligheden var der tale om en vanskelig proces, og klokkestøberen skulle kunne sit håndværk for at skabe et godt resultat.

Klokkemalm er en blanding af 78% kobber og 22% tin. Netop 22% tin skulle give den smukkeste klang. Tilsætning af andre metaller forbedrer ikke klangen, men gør derimod klokken skør. Tin smelter ved 238 grader, mens kobber skal opvarmes til 1090 grader for at blive flydende.

I begyndelsen var klokkerne skriftløse – senere kom der inskriptioner på med navne og korte bønner. De første indskrifter er skrevet med runer, men de fleste i dag kendte indskrifter på middelalderlige klokker er forfattet på latin eller tysk.

Klokkens tone afhænger af klokkens størrelse, således at jo større klokken er, desto dybere er klangen. En stor tung klokke får en dyb tone, mens en lille tynd klokke har en høj tone. Hver klokke har en række toner. De dybeste toner er mest fremtrædende, og det er dem, man tilstræber at fremkalde. Den dybeste tone fremkommer på klokkens slagkrans. I kirker med flere klokker er klokkerne afstemt efter hinanden, og der er eksempler på, at også nabokirkers klokker er blevet afstemt efter hinanden. Finjustering eller afstemning foretages ved at fjerne materiale fra klokkens indre overflade.

Hvordan brugtes klokkerne

På spørgsmålet, ”hvad er klokken? Løfter vi i dag armen og ser på armbåndsuret uden at tænke på, at ordet ”klokken” her betyder kirkeklokken og henviser til en tid, da ure ikke var hvermandseje, og hvor det var kirkeklokken, der angav døgnets timer.

I Maribo Domkirke hænger i dag 3 klokker, og klokkeringningen fra middelalderen er blevet fortsat til vore dage med 6 daglige ringninger. Kl. 7 og kl 19 ringes der med den mellemste klokke. Kl. 10, 14 og 17 ringes der med den mindste klokke, og kl. 12 middag med den største.

I Roskilde ringes dagligt kl. 10, 15 og 19 med klokken i Margrethespiret, og fra et søndre tårn ringes der kl. 8 og kl. 12.

Der ringes altså dagligt til bestemte tider med forskellige klokker. Almindeligt var det, at til *morgen* – og *aftenringningen* brugtes Mariaklokken (efter reformationen kaldet fredsklokke eller bøn klokke). Til *sammenringning til gudstjeneste* brugtes en større klokke. Og til *angivelse af døgnets timer* brugtes andre mindre klokker. Klokkeringning blev sat i system omkring år 1150, men endnu i Valdemartidens Danmark brugtes kirkeklokken kun på søn- og helligdage.

Også vore klostre brugte klokken, når munkene 7 gange i døgnet skulle ringes til bøn i klosterkirken.

kl. 3	Malutin, Laudes
kl. 6	Prim
kl. 9	Terttz
kl. 12	Sext
kl. 15	Non
kl. 18	Vesper
kl. 21	Completorium

Klokkeringning for at kalde til kirke er den ældste form for klokkeringning i Danmark. Efterhånden blev der også ringet aftenen før alle søn- og helligdage, foran gudstjeneste, ved bryllup og barnedåb, til Te Deum, ved berettelsen af de syge og ved dødsfald og begravelse.

Messe- eller korklokken brugtes af præsten ved alteret for at give tegn til menigheden, når monstransen opløftedes (Nadverbrødets forvandling), og alle skulle knæle. Senere blev messe klokken brugt til at kalde folk fra kirkegården til kirken for at angive det tidspunkt, de præstem gik på prædikestolen.

Ved *almindelig ringning* sættes klokken i sving og rammes med kraftige, regelmæssige slag af knebelen. *Klemtning* foretages med langsomme afmålte slag med knebelen mod den stillehængende klokke – eksempelvis bedeslagene. Ved *kimning* slås der hurtige slag

med for eksempel en træhammer mod den stillehængende klokke. At ”pinke” betyder at småbanke på noget, så det giver lyd. Pinken er altså den klokke, der særlig brugtes til at kime med.

Kimningen er i dag den sidste rest af et stort og nuanceret klemtekompleks. Det langsomme klemte advarede tidligere om uvejr, storm, ildsvåde, forlis og trusler mod lillesamfundet omkring kirken. Omvendt stod det hurtige klemte som udtryk for glæde og fest.

Brugen af kirkeklokken i tilfælde af brand og ved mobilisering er blevet overflødig i vor tidsalder med telefon og radio. Angivelse af døgnets timer med slag fra kirkeklokken er i dag unødvendig, da enhver bærer eget ur. Men muligheden for at bruge kirkeklokken som alarm eksisterer stadig, og før 1994 skulle der i tilfælde af atomkraftulykker eller andre katastrofesituationer ringes en time med kirkeløkken – i dag er det afløst af sirenevarsling.

Indtil 1814 hørte det til degnens arbejde at ringe med kirkens klokker. Hvor der ingen fastboende degn var, måtte sognets beboere selv sørge for klokkeringningen.

Klokkernes placering

De fleste danske kirketårne er opført i tiden 1450 – 1530, og dermed er også sagt, at klokkernes placering fra første færd ikke har været i tårnet. I kirker med kun én klokke kan kirkeklokken have været ophængt i et lille udhæng på gavlen af enten kor eller skib, men kirker med flere klokker må have haft en klokkestabel. Klokkestabelen var et fritstående tårn rejst på kirkegården. Den bestod af lodretstående træstolper med skråstivere, og under et lille tag hang klokkerne.

Vi ved intet om de 3 store Mårslet-klokkers placering. Var de i tårnet eller i en klokkestabel, da de i 1528 og 1601 blev konfiskeret? Fantasien har frit spillerum. I tårnets første stokværk anes indvendig mod syd og vest 2 tilmurede åbninger – at de ikke er synlige udfra skyldes, at kirkens ejer Christian Frederik Gyldekroner i 1779 lod tårnet skalmure. Har klokkerne været placeret i disse åbninger, og har det dobbelte glamhul i 1. stokværks nordside tidligere haft en funktion, eller har vinduet altid blot været en dekorativ udsmykning på kirketårnet?

Det er næppe heller sandsynligt, at alle kirkens 3 messeklodder har været anbragt i koret. Hvis kun den ene har været brugt som korklokke, hvor har så de to andre været placeret? Indvendig i tårnets østmur på begge sider af skibets tag ses et par små blændinger, der i

dag ikke er synlige udfra. Kan messeklokkerne have været anbragt her? De mange spørgsmål kan i dag ikke besvares.

Mårslet kirkes nuværende klokke fra 1694 er ophængt i tårnets 2. stokværk – klokkestokværket – på et solidt træværk af svært egetømmer. Klokkerumsinteriøret er sikkert i det væsentlige uændret fra tårnets bygning i middelalderen, og der er i træværket i dag ikke synlige spor efter andre klokker end den nuværende, der må formodes at have haft sin plads her siden 1594.

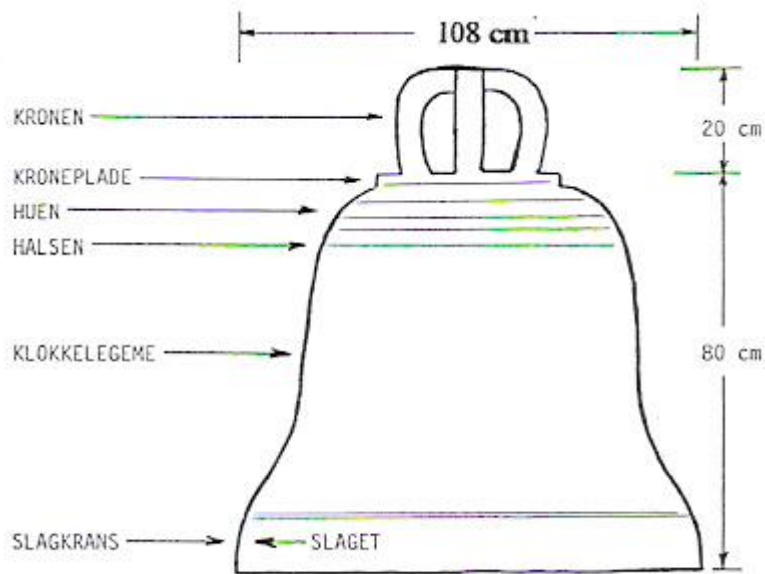
Klokken er fastspændt i en drejelig bom af træ. Oprindeligt var klokken ophængt i en slyngbom, men i 1936 blev ophængningen ændret til en vuggebom af eg med støbejernskonsoller. Ved slyngbom er omdrejningsakslen i niveau med kronens overkant, og ved vuggebom forstås, at omdrejningsakslen er et stykke under klokkelegemets ”skulder” og altså tættere på klokkens tyngdepunkt, hvilket gør, at klokken lettere kan sættes i svingning. I næste afsnit vil det blive vist, hvad der forstås ved klokkens krone og skulder.

Klokkeophænget er sidst repareret i 1976. I 1952 blev klokkens knebel fornyet, og den gamle knebel blev da foræret til den kirkelige samling i Den gamle By.

Klokken fra 1594

”Mathias Benninck me fecit anno 1594” er slutningen på den latinske indskrift på Mårslet kirkes klokke. Oversat betyder det: Mathias Benninck gjorde (støbte) mig i året 1594. Mathias Benninck var klokkestøber i Lübeck. Han startede sin virksomhed omkring 1560. Ved en optælling i 1882 nævnes i Danmark 21 klokker, som han har støbt – men her er Mårslet kirkes klokke ikke nævnt. I dag kendes 43 klokker i Danske kirker støbt af Mathias Benninck. Hans leveringer til Danmark strækker sig over 37 år fra 1561 til 1598.

Klokken vejer 800 kg. Fra kronplade til nederste del af slagkransen måler den i højeden 80 cm. Hertil kommer kronen på 20 cm, så klokkens samlede højde bliver 100 cm. Nederste diameter er målt til 108 cm

Så vidt vides er det musiske ved klokken aldrig blevet undersøgt – i hvert fald kendes resultatet ikke. Derfor er det ikke muligt at sige noget om klokkens toner. For at måle en klokkes klang skal der anvendes justerbare stemmegafler og elektronisk måleudstyr – så det er en ret kompliceret og kostbar sag at bringe denne viden frem.

Klokkens indskrift

Klokkens indskrift står i én linie på hele halsens omkreds. På latin læses:

LAVDATE DEO IN SIMBALIS BENE SONANTIBVS

ET SIMBALIS IVBILATIONIS

MATHIAS BENNINCK ME FECIT ANNO 1594

Det kan oversættes:

Pris Gud med velklingende klokketoner

Og lovprisnings klokketoner

Mathias Benninck lavede mig i 1594

Teksten stammer fra det Gamle Testamente – fra Davids Salme 150, vers 5. Verset er oversat således i forskellige oversættelser:

Lovpris ham med klingende cymbler

Lovpris ham med rungende cymbler

(Det danske Bibelselskab 1991)

Lovsyng ham med klingende bjælder

Lovsyng ham med rungende malm

(Det danske Bibelselskab 1980)

Pris ham med klingre cymbler

Pris ham med gjaldende cymbler.

(Autoriseret oversættelse 16. december 1931)

Lover ham med lydende cimble

Lover ham med klingende cimble.

(Den reviderede oversættelse 1871)

Der tales ikke om klokker – ordet ”klokke” forekommer slet ikke i Det gamle testamente – men om cymbler. Ordet ”cymbalum” er græsk, og cymbler var hos grækerne og romerne små slaginstrumenter bestående af håndbetjente metalbækkener – brugt som spaniernes kastagnetter

Den originale hebræiske tekst til Davis Salme 150, vers 5 ser således ud:

הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שִׁמְעַת
הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:

I Dalby kirke i nærheden af Fakse hænger der en klokke fra 1537, der også bærer en latinsk indskrift fra Davids Salme 150, vers 5. Her er teksten lidt kortere:

LAUDATE DEUM IN SYMBALIS BENE SONANTIBVS

Oversat: Priser Gud med velklingende cymbler.

Da Beder kirke i 1982 fik en ny kirkeklokke, havde sognepræsten uden at kende til indskriften på Mårslet kirkes klokke valgt klokkeindskriften ”Pris Gud i hans helligdom” – med en henvisning til Davids Salme 150.

Klokkens brug i Mårslet kirke

Det er sognepræsten, der har ansvaret for kirkens klokkeringning, der dog i praksis udføres af kirketjeneren. I præstens ritualbog findes reglerne for klokkeringning, men der gøres opmærksom på, at der også kan være lokale ringeskikke, der skal respekteres, og derfor kan klokkeringning variere fra kirke til kirke.

Før hver *gudstjeneste* foretages der klokkeringning 1 time før, ½ time før og ved gudstjenestens begyndelse – som oftest kl. 9,00, kl. 9,30 og kl. 10,00 – egentlig kl. 9.58 for at sidste ringning med bedeslagene kan være afsluttet til gudstjenestens begyndelse kl. 10,00.

Der ringes med kirkeklokken hver morgen kl.8.00 – dog fra april til oktober kl. 7,00. *Aftenringning* foretages fra maj til september kl. 18.00. I månederne marts og oktober ringes der kl. 17,00 og fra november til februar kl. 16,00.

Ringning med klokken før gudstjenesten og morgen og aftenringningen kaldes ”liturgisk ringning” – klokken opfordrer til forberedelse til gudstjeneste eller andagt og bøn..

Ved indbringning og modtagelse af en kiste i *kapellet* ringes der med kirkeklokken. Kirketjeneren står i tårnet og sætter herfra ringningen i gang, når rustvognen ses ved kapellet.

Ved *begravelse* sættes klokkeringningen uden bedeslag i gang umiddelbart inden højtideligheden i kirken. Ved udbæring fra kirken ringes der med klokken, indtil kisten er båret frem til graven. Bedeslagene følger først, når kisten sænkes i graven.

Også ved *bisættelse* ringes der uden bedeslag inden højtideligheden i kirken. Ved udbæring af kirken ringes der med ca 60 klokkeslag, der afsluttes med bedeslagene.

Bedeslagene – de tre gange tre slag – der slås på den stillestående klokke har en mere end 700 årig tradition, men den symbolske betydning er der ikke mange, de tænker over i dag. Første tre slag er for *Gud Fader* som ”skaber”, ”opholder” og ”styrer”. Næste tre slag er for *Gud Søn* som ”profet”, ”ypperstepræst” og ”konge” – eller Sandheden, Vejen og Livet. Sidste tre slag er for *Gud Helligånd* som ”kalder”, ”forsoner” og ”oplyser”. Ved Løgumkloster kirke har der helt fra middelalderen også lydt et lille klemt efter de tre gange tre bedeslag – det er for Jomfru Maria.

Ved *bryllup* i kirken kimes der med klokken i fem minutter, når bruden er kommet til våbenhuset. Der kimes igen fem minutter, når brudeparret er kommet ud af kirken.

Juleaften kimes der ½ time før hver af dagens gudstjenester: Der afsluttes med ringning og bedeslag før hver juleaftensgudstjenestes begyndelse. *Juledag* ringes der med kirkeklokken som til en gudstjeneste kl. 9,00, kl. 9,30 og kl. 9,58 – og imellem de sidste to ringninger bliver der kimet.

Påske- og Pinselørdag kimes der fra kl. 17,00 – 17,58 og kimningen slutes af med aftenringningen. *Påskedag og Pinsedag* ringes der med klokken som til en gudstjeneste kl. 9,00, kl. 9,30 og kl. 9,58, og der bliver kimet med klokken mellem kl. 9,30 og kl. 9,58.

En klokkeringning er på 100 klokkeslag og varer ca 2 minutter. Før klokkeringningen blev automatiseret blev ringningen foretaget fra klokkestokværket med ”klokkenisten” stående med høreværn ved siden af klokken. Enkelte ringere har dog trukket klokkerebet fra 1. stokværk – men det har krævet stor øvelse at betjene klokken – specielt med bedeslagene – herfra.

Gennem århundreder er klokkeringning foretaget på samme måde. Alene til morgen - og aftenringning har der siden 1594 lydt omkring 30 millioner klokkeslag fra kirkens klokke. Generation efter generation har trukket i klokkerebet, men i 1938 blev der installeret automatik til klokkeringning og klemtning – og siden 1997 er også kimningen foretaget pr. automatik. Fra et ur nede i kirken styres Mårslet kirkes klokke i dag.

Kirkeklokkens tone hører mårsletterne hver dag. Den bringer trøst til sørgende, den opfordrer til stille andagt og bøn, den kalder til kirke, og dens klang kaster et skær af glans over årets og livets største festdage.

(November 2001. Tekst: Hans Møller)